

SU
PO

2019

4-5

Underrättelselagstiftningen ger Skyddspolisen en stabil grund för att skydda det demokratiska systemet i Finland.

8-9

Hotet från ISIL har inte försvunnit i väst.

10-11

Gatuvåldet
det främsta
uttrycket
för inhemsk
extremism
2019.

20-21

Förändringar
i Arktis
har också
regionala och
nationella
säkerhets-
konsekvenser.

03

INNEHÅLL

- 4-5 En stabil nationell säkerhet som garanti för demokratin
- 6-7 Skyddspolisens erbjuder sina kunder unik information
- 8-9 Hotet från ISIL har inte försvunnit i väst
- 10-11 Gatuvåldet det främsta uttrycket för inhemsk extremism 2019
- 12-13 Terrorhotbedömning
- 14-15 Global lägesbild av terrorism
- 16-17 Skyddspolisens i tal och siffror år 2019
- 18-19 Ekonomiska frågor allt viktigare också inom Skyddspolisens ansvarsområde
- 20-21 Varför intresserar Arktis stormakterna?
- 22-23 Cyberspionage är systematiskt och svårt att upptäcka
- 24-25 Säkerhetsutredningarna allt viktigare vid nyckelrekryteringar
- 26-27 Finländarna har fortfarande förtroende för Skyddspolisens

EN STABIL NATIONELL SÄKERHET SOM GARANTI FÖR DEMOKRATIN

År 2019 var i många avseenden ett historiskt år för Skyddspolisen. Våra befogenheter reformerades i början av juni när underrättelse­lagarna efter en lång och omsorgsfull beredningsfas trädde i kraft. Resultatet av lagstiftningsprocessen innebär att vi nu har en fungerande och modern underrättelse­lagstiftning där det råder balans mellan skyddet av den nationella säkerheten och medborgarnas integritetsskydd.

Den nya lagstiftningen ger oss en stabil grund för vårt uppdrag, men samtidigt riktas det nya förväntningar på oss. Skyddspolisen har sedan juni varit en fullfjädrad kombination av säkerhets- och underrättelsetjänst.

För att stödja vår nya roll genomförde vi en omfattande organisationsreform, inledde rekrytering av nya experter och började på många sätt lägga om våra processer i mer underrättelse­mässig riktning.

Kontraterro­rism, kontraspionage och säkerhets­utredningar är fortsatt viktiga grundvalar, men i fortsättningen satsar vi allt mer på produktion av relevant och proaktiv underrättelse­information som beslutsunderlag för statsledningen. Vi kommer att göra vårt bästa för att de säkerhetspolitiska besluten i Finland ska bygga på allt mer aktuell och relevant information som tagits fram uttryckligen med tanke på Finlands nationella säkerhet. Vi har redan kommit igång tacknäm­ligt med arbetet, men det kommer oundvikligen att ta tid att komma upp i full kapacitet.

Tack vare underrättelse­befogenheterna har Skyddspolisen möjlighet att på ett nytt sätt agera på nätet och för första gången också utomlands. Allt eftersom vår kompetens ökar blir vi mindre beroende av information från våra internationella partner. Våra befogenheter är inte längre knutna till någon konkret misstanke om brott, utan vi kan inhämta information om sådana fenomen som utgör ett allvarligt hot mot den nationella säkerheten, men som inte nödvändigtvis uppfyller rekvisitetet för något brott.

Jag tycker att en väl­fungerande praxis i Finland är att gå mot det nya med varsamma steg och att bevara de bästa traditionerna. Det innebär att Skyddspolisens grundläggande värden – laglighet, pålitlighet och kvalitet – består mitt i all tumult. Dessa värden genomsyrar vår verksamhet.

Vi har ändå inte råd att vara alltför försiktiga på detta område. Vi måste våga använda de nya befogenheterna för den nationella säkerhetens och medborgarnas bästa. Det nya läget innebär att vi fäster särskild vikt vid att befogenheterna utövas i enlighet med lag. Därför har vi satsat till och med ännu mer än förr på vår egen interna laglighetskontroll och på att i förväg säkerställa att våra operationer är lagenliga. Den bästa garanten för lagligheten är den nya underrättelsetillsyns-

05

budsmannen, som har obehindrat tillträde till all information Skyddspolisen besitter, till och med den allra hemligaste. Också riksdagens underrättelsetillsynsutskott är nyinrättad, och även med utskottet har samarbetet inletts i god anda.

De nya befogenheterna behövdes verkligen. Vår säkerhetsmiljö har de senaste åren varit stätt i en aldrig tidigare skådad förändring. Skyddspolisens omfattande arbetsfält avspeglas väl i de aktuella artiklarna i denna årsbok, som innehåller information om såväl den arktiska dimensionen som cyberspionage och även ekonomisk påverkan. I och med denna årsbok offentliggörs också en uppdaterad terrorhotbedömning. Hotnivån har legat kvar på samma nivå på den fyrgradiga skalan, dvs. nivå 2, förhöjt hot. Terrorhotet skiftar dock karaktär hela

tiden, och därför kommer hotbedömningen i fortsättningen att uppdateras minst en gång per år. Samtidigt finns det skäl att erinra om att vi ibland måste komma ut också med tråkiga nyheter när vi bedömer hoten mot den nationella säkerheten – saker som inte alla tycker om att höra.

Det hör till Skyddspolisens uppgifter att på förhand identifiera fenomen som hotar den nationella säkerheten och att förutse deras effekter i Finland. Vårt grundläggande uppdrag är att skydda Finland, finländarna och vårt öppna och demokratiska system. Det är ett arbetsfält av omätligt värde.

Antti Pelttari
 Chef för Skyddspolisen

SKYDDSPOLISEN ERBJUDER SINA KUNDER UNIK INFORMATION

Skyddspolisens befogenheter utvidgades genom den nya lagstiftningen om underrättelseverksamhet i juni 2019. Skyddspolisen blev då en säkerhets- och underrättelsetjänst. Den nya rollen gav organisationen en starkare servicefunktion också i förhållande till partnerna inom statsförvaltningen.

06

ÅRSBOK 2019

Världen blir allt mer komplicerad och förändringarna sker snabbare – detta har varit ett ständigt återkommande samtalsämne de senaste åren. Den tekniska utvecklingen och de sociala mediernas växande betydelse, ifrågasättandet av demokratiska principer, politisk osäkerhet, geopolitiska förändringar och klimatförändringen utgör alla exempel på faktorer eller processer som gjort att Skyddspolisens verksamhetsmiljö är svår att förutse. Hur kan Skyddspolisens svara på dessa utmaningar?

Till organisationens viktigaste uppgifter hör att producera proaktiv och analyserad underrättelseinformation som beslutsunderlag för statsledningen. Genom sin expertis stöder Skyddspolisens dels statsledningen, dels också sina partner, såsom polisen, försvarsmakten och utrikesförvaltningen. Målet är att erbjuda bästa möjliga utgångspunkter för beredningen av beslut.

Tack vare den underrättelselagstiftning som trädde i kraft sommaren 2019 kan Skyddspolisens fullgöra sitt uppdrag effektivare än tidigare. Lagstiftningen gav Skyddspolisens utvidgade befogenheter och organisationen blev nu en säkerhets- och underrättelse-tjänst. Organisationens nya roll tar sig uttryck i ett ännu närmare samarbete med de centrala statliga myndigheterna. Även samhället och statsledningen har nu större förväntningar på Skyddspolisens.

Underrättelsecykeln ger möjlighet att lämna underrättelseinformation i rätt tid

Underrättelse- och säkerhetstjänsterna beskriver ofta sin verksamhet med hjälp av en så kallad underrättelsecykel. Det rör sig om en process där underrättelsetjänsten svarar mot sina kunders behov av information, identifierar och inhämtar information om säkerhetshot och förädlar den genom analys till bedömningar. Dessutom ombes kunderna ge feedback på den information de delgetts. Avsikten är att dela med sig av relevant och proaktiv underrättelseinformation till kunderna i rätt tid. Skyddspolisens samlar således inte in upplysningar för sig själv, utan till stöd för statsledningens beslutsprocesser.

Statsförvaltningen behöver utveckla en gemensam kultur och begreppsapparat när det gäller underrättelseverksamhet. När alla förstår begreppen på samma sätt och agerar efter samma principer skapas en grund för samarbete. Det är inte alltid lätt att bygga upp samsyn och en gemensam lägesbild, eftersom begrepp kan vara kontroversiella, politiskt laddade eller svåra att nå enighet om.

Dessutom kan den sektoriserade uppbyggnaden av statsförvaltningen i vissa fall försvåra ett samarbete. Skyddspolisens är emellertid övertygad om att samarbete är det enda sättet för Finland att kunna bemöta hoten från spionage, terrorism och cybermiljön.

Prioriteringarna inom den civila underrättelseverksamheten styr arbetet

Inrikesministeriet bestämmer årligen prioriteringarna inom den civila underrättelseverksamheten. Dessa skapar ramarna för Skyddspolisens arbete. Prioriteringarna styr inhämtningen och produktionen av information genom att de anger de ämnesområden som Skyddspolisens ska koncentrera sig på. Ämnesområdena bygger på de största informationsbehoven hos statens utrikes- och säkerhetspolitiska ledning, och de samordnas med prioriteringarna inom den militära underrättelseverksamheten.

Prioriteringarna bestäms i samband med omfattande diskussioner med kundorganisationerna. En aktiv växelverkan är till nytta för båda parterna. Skyddspolisens har fortsatt mycket att lära sig av sina samarbetspartner och kunder.

Skyddspolisens arbete bygger på förtroliga relationer, och lagenligt och ansvarsfullt agerande står i kärnan av verksamheten. Inom det internationella samarbetet måste detaljer, informationskällor, arbetsmetoder, operationer och kapaciteter skyddas och därför kan de inte i detalj öppnas upp för offentligheten. Trots detta vill vi delta i samhällsdebatten så öppet som möjligt.

07

HOTET FRÅN ISIL HAR INTE FÖRSVUNNIT I VÄST

Syrien och Irak är fortsatt kärnområden för radikal islamistisk terrorism.

Det största terrorhotet mot Europa utgörs fortfarande av terrororganisationerna "Islamiska staten" (ISIL) och al-Qaida samt aktörer med kopplingar till dessa. Trots att ISIL lidit nederlag i konfliktområdet i Syrien och Irak har hotet från organisationen i väst inte försvunnit. Den största kontaktytan mellan Europa och terrororganisationerna, och därmed ett hot mot Europa, utgörs av de utländska stridande som ofta tillbringat till och med långa tider i konfliktområdet i Syrien och Irak.

ISIL och aktörerna med kopplingar till organisationen har alltjämt en strävan att genomföra omfattande terrordåd i Europa. Organisationens förmåga att sporra sina anhängare har avtagit något efter att det så kallade kalifatet gått förlorat och propagandan minskat. Detta märks huvudsakligen i att dåd utförda av enskilda individer minskat under de två senaste åren.

De olösta samhällsproblem som är de yttersta orsakerna till konflikter håller förutsättningarna för de radikala islamistiska terrororganisationernas verksamhet vid liv både i Syrien och i Irak. Bristen på grundläggande service samt arbetslöshet, korruption, långsam återuppbyggnad och spänningarna mellan olika sekter (mellan sunniter och shiiter) skapar förutsättningar för understöd för extremism.

ISIL har åter börjat fungera som en underjordisk terrorgrupp, i synnerhet inom sina traditionella fästen, efter att organisationen förlorade de territorier den kontrollerade i Syrien och Irak. Terrororganisationens verksamhet är etablerad, och den genomför aktivt attacker mot såväl säkerhetsmyndigheter som civila mål. Att dess ledare Abu Bakr al-Baghdadi dödades i oktober 2019 har inte märkbart påverkat organisationens operativa verksamhet i konfliktområdet. Efter förlusten av det så kallade kalifatet har ISIL i sin propaganda ansträngt sig för att understryka sin globala närvaro och handlingskraft också utanför Syrien och Irak.

I provinsen Idlib i nordvästra Syrien finns grupper med kopplingar till al-Qaida, och de har tills vidare huvudsakligen koncentrerat sina aktiviteter till Syrien. Bakom dessa grupper ligger emellertid en västfientlig ideologi som stöder ett globalt jihad samt en strävan att genomföra attacker också utanför konfliktområdet.

08

ÅRSBOK 2019

09

GATUVÅLDET DET FRÄMSTA UTTRYCKET FÖR INHEMSK EXTREMISM 2019

10

ÅRSBOK 2019

Extremistisk verksamhet hotade inte den nationella säkerheten eller samhällsordningen.

Situationen i fråga om inhemsk extremism var lugn 2019. Under hela året registrerades några tiotal brott med kopplingar till extremism. Högerextrem brottslighet yttrade sig huvudsakligen som enstaka fall av misshandel, olaga hot och hets mot folkgrupp. Brott med kopplingar till vänsterextremism registrerades bland annat med rubriceringen våldsamt motstånd mot tjänsteman och skadegörelse.

Nordiska motståndsrörelsen fick tillfälligt verksamhetsförbud

Den nationalsocialistiska organisationen Nordiska motståndsrörelsen (NMR) fick precis som åren innan mest synlighet bland de högerextremistiska rörelserna. I mars 2019 meddelade högsta domstolen NMR tillfälligt verksamhetsförbud. Kort efter det att förbudet meddelats började den NMR närstående rörelsen Kohti vapautta (Mot frihet) organisera verksamhet som liknar NMR:s verksamhet.

Ingen gjorde sig i fjol skyldig till våldsbrott i NMR:s eller Mot frihets namn, men båda grupperingarna ingick i en brottsundersökning som Centralkriminalpolisen inledde för att utreda om NMR brutit mot verksamhetsförbudet.

Samarbete mellan extremvänstern och kurderna

Vänsterextremismen hade 2019 fokus på samarbetet med kurdiska aktörer och radikal antifascistisk aktivitet. Inom ramen för extremvänsterns och kurdernas samarbete har ett fåtal finländare de senaste åren rest till nordöstra Syrien för att ansluta sig till de väpnade, huvudsakligen kurdiska organisationerna i området. Flera demonstrationer mot Turkiets agerande ordnades i Finland, och ibland förekom störande uppträdande. Den radikala antifascismen försökte under året störa extremhögerens manifestationer. Polisen agerade dock effektivt och allvarligare sammandrabbningar kunde undvikas.

TERRORHOTBEDÖMNING

Enligt Skyddspolisens bedömning ligger terrorhotet i Finland på nivå två på en fyrgradig skala, dvs. förhöjt hot. Nivån är densamma som enligt föregående hotbedömning från juni 2017. Emellertid har lägesbilden i fråga om terrorism liksom även terrorismens verksamhetsfält förändrats både i Finland och internationellt. Resorna till och från konfliktområden har ökat såväl etableringen av nätverk som förmågan och beredskapen att bruka våld. Denna förändring gäller i synnerhet radikal islamistisk terrorism, men också högerextremism och vänsterextremism.

Utvecklingen av radikala islamistiska nätverk i Finland följer det internationella läget. Precis som de som reser till konfliktområdet är dessa nätverk i vårt land multietniska och generationsövergripande. Äktenskap ingås inom nätverken, vilket kan göra det svårare att lösgöra sig från den radikala ideologin. Dessutom bidrar äktenskapen till att också följande generationer radikaliserar. De terrorfrämjande grupperna och nätverken i Finland har internationella kontakter både till länder med muslimsk majoritet som till västländer.

Återvändande från konfliktområdet i Syrien orsakar säkerhetshot på både kort och lång sikt

Enligt Skyddspolisens bedömning utgör de som återvänder från konfliktområdet i Syrien både direkta och indirekta säkerhetshot på såväl kort som lång sikt. Utöver terrorhotet orsakar de sannolikt reaktioner såväl bland invandrare och extremister som mer allmänt bland befolkningen. Dessutom kan de komma att utsättas för hatbrott. De återvändande kan påverka dels den nationella säkerheten, dels också terrorläget och dess bekämpning i Europa mer allmänt, exempelvis genom sina nätverk samt sina resor inom Schengenområdet.

Åren 2012–2016 reste tiotals män och kvinnor med barn från Finland till konfliktområdet i Syrien i syfte att ansluta sig till terrororganisationen ISIL eller för att leva i det kalifat som organisationen utropade och som senare kollapsade. Vissa av dem som reste till området har dött där. De bakomliggande orsakerna till beslutet att resa till ett område som kontrollerats av ISIL eller någon annan terrororganisation eller gruppering är i stor utsträckning individuella.

De som vistats i konfliktområdet har exponerats för en extremt radikaliserande miljö upp till flera år.

Det är barnen till dem som stöder terroristisk verksamhet, dvs. den kommande generationen, som väcker oro med avseende på hur den religiöst motiverade våldsbejakande extremismen i framtiden kommer att utvecklas. Barnen representerar för terrororganisationerna framtiden och ideologisk kontinuitet.

ISIL är fortfarande ett hot

ISIL är ett hot trots att organisationen förlorat sina territorier i Syrien och Irak. ISIL har fungerande nätverk som den kan utnyttja för sina externa operationer, för spridning av propaganda, för rekrytering och för insamling av medel. Ur ISILs perspektiv är Finland i egenskap av deltagare i koalitionen mot ISIL ett berättigat mål för terrorverksamhet.

Ett mindre men möjligt terrorhot utgörs av de radikala islamistiska organisationerna al-Qaida och al-Shabab. Deras verksamhet är huvudsakligen koncentrerad till konfliktområden och instabila stater i Asien och Afrika, men i bakgrunden finns en kraftigt västfientlig ideologi med global jihadism som mål.

Hotet om högerextrem terrorism har ökat i västländerna. På grund av inspirationseffekten från den senaste tidens attentat, de samhälleliga motsättningarna och i synnerhet radikaliseringen på nätet är liknande enstaka våldshandlingar möjliga också i Finland.

Kurdistans arbetarparti PKK har gränsöverskridande stödverksamhet i Finland, och i den deltar också vänsterextrema antifascister.

I Mellanöstern pågår en mångförgrenad och ständigt föränderlig konflikt mellan flera statliga och icke-statliga aktörer. Så länge konflikten fortgår kan den påverka hotet om radikal islamistisk eller annan terrorism i Europa.

Enskilda aktörer eller grupper är det primära hotet

Det förekommer betydande terrorstödande verksamhet och internationellt nätverkande i Finland. Här bor och vårt land besöks av identifierade personer och grupper med motivation och förmåga att genomföra terrorattentat. Bakom hotet om

religiöst motiverade terrorangrepp i vårt land ligger i första hand enskilda aktörer eller grupper med en radikal islamistisk ideologi och avsikt.

De enskilda aktörerna utgör det största hotet om terrorattentat också oberoende av ideologi. De mest sannolika gärnings- och tillvägagångssätten är attacker som är enkla att utföra och attacker med lättillgängliga hjälpmedel, men samtidigt är det möjligt att skjutvapen och sprängladdningar används.

Antalet målpersoner för terrorbekämpningen är oförändrat

Det skedde ingen nämnvärd förändring i antalet målpersoner för terrorbekämpning 2019. I slutet av året låg antalet på cirka 390. Under de föregående åren hade antalet nästan fördubblats när nätverken för att rekrytera till och främja konflikten i Syrien och Irak aktiverades samt till följd av fenomenet med utländska stridande. Inget sådant finns i sikte som märkbart skulle påverka antalet målpersoner för terrorbekämpningen på längre sikt i framtiden. Kvalitativt kan läget komma att förändras.

Det kraftigt ökade antalet målpersoner för terrorbekämpning på 2010-talet, terrordådet i Åbo i augusti 2017 och konflikten i Syrien visar att internationella händelser kan ha en betydande radikaliserande och mobiliserande effekt på det nationella läget. Tilldragelser utanför Finland kan vara utlösande faktorer också för en religiöst eller politiskt motiverad våldshandling och för motsättningar mellan olika grupper.

Andra stater och olika religioner representeras i Finland av mål som, på samma sätt som internationella evenemang i Finland, är utsatta för ett större hot än vanligt från både terrororganisationers och enskilda aktörers sida. Ett terrorhot som ligger på en högre hotnivå än den allmänna kan vara kopplat till mål, tidpunkter och evenemang som är statliga eller har stort symbolvärde. Annat som kan höja hotnivån är terrortrender, såsom direkta slumpmässiga attentat mot en folksamling eller mot mål som representerar en viss befolkningsgrupp samt den uppmärksamhet detta får i medierna. Hotet om terrorattacker mot västerländska intressen och turistmål är förhöjt, vilket innebär att finländare även utomlands kan komma att utsättas för attentat riktade mot västländerna.

Terrorhotet

Terrorattacker är den allvarligaste och mest synliga manifestationen av terrorism. Tack vare myndigheternas kontraterrorarbete förblir största delen av de planerade attackerna ogenomförda i Europa. En betydande del av den terroristiska verksamheten utgörs dock av svårupptäckt brottslighet som omfattar olika åtgärder för att stödja terrorism.

Sådana stödåtgärder är exempelvis utarbetande och spridning av våldsbejakande propaganda och uppmuntrande av andra att stödja terroristiska aktörer. Detta kan också innebära att man uppföstr sina egna barn till anhängare av en våldsbejakande ideologi. Man kan också stödja terroristnätverk och terrorgrupper genom att värva medlemmar till verksamheten eller finansiera grupperna till exempel genom penninginsamling eller brott.

Det allvarligaste hotet utgörs av dem som har gått med i en terrorgrupp, rest till ett konfliktområde och utbildats i hur man utför terrorattacker.

Bestämmelserna om vilka terroristbrott som är kriminaliserade i Finland ingår i 34 a kap. i strafflagen.

13

Hotnivåerna

Hotnivåerna används för att beskriva hotet om terrorism mot Finland och Finlands intressen. Bedömningen av hotnivån sker utifrån den tillgängliga underrättelseinformationen, kapaciteten och motivationen hos terroristorganisationerna eller de personer och grupper som är knutna till dem och tidshorisonten för eventuella attackplaner. Syftet med klassificeringen är att ge en tydlig bild av hurdan hot om terrorism Finland är utsatt för och huruvida hotnivån har förändrats jämfört med den tidigare bedömningen.

Hotet om terrorism i Finland

4. Mycket högt

3. Högt

▶ 2. Förhöjt

1. Lågt

GLOBAL LÄGESBILD AV TERRORISM

Det internationellt sett allvarligaste terrorhotet utgörs fortfarande av radikal islamistisk terrorism. De mest framträdande terrororganisationerna, al-Qaida och "Islamiska staten" (ISIL), har som mål att globalt slå till mot västerländska intressen. Radikalislamistiska grupper deltar aktivt i många av de pågående konflikterna.

Hotet från högerextrem terrorism har stärkts i västländerna under det senaste året. Det största hotet utgörs av enskilda aktörer. Det antimuslimska terrordådet i Christchurch i Nya Zeeland i mars 2019 har inspirerat andra, vilket har återspeglats i form av flera andra motsvarande våldsdåd och försök till attacker i västländer.

Terrorism baserad på andra ideologier är betydligt mer lokal till sin natur. Vänsterextrem terrorism mot myndigheter, banker och statliga intressen är till största delen begränsad till sydeuropeiska länder. Dessutom förekommer det separatistisk och etnonationalistisk terroristisk verksamhet i flera länder i världen, men den har ingen inverkan på Finlands nationella säkerhet.

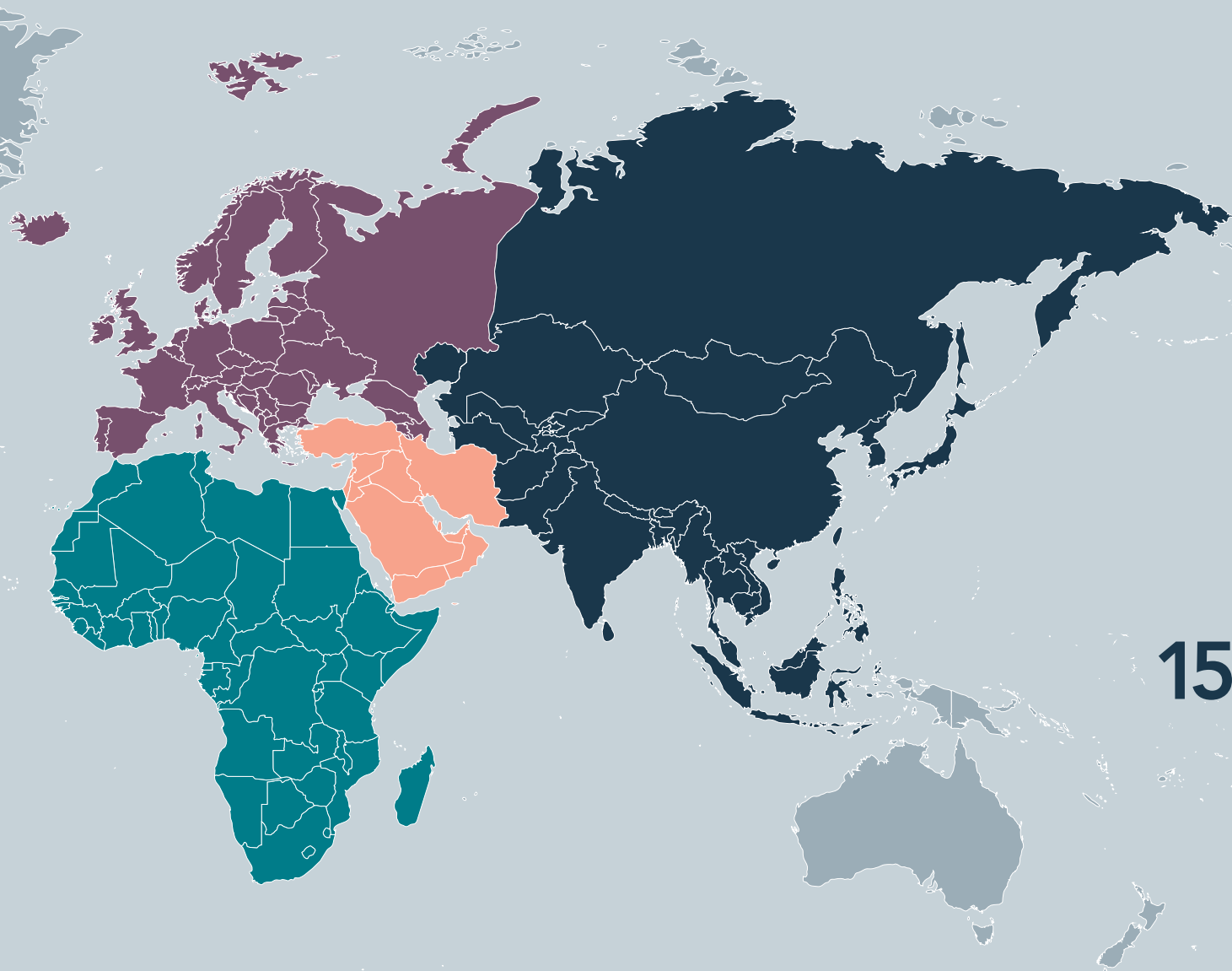
Europa

Konflikten i Syrien och Irak har kraftigt aktiverat radikala islamistiska nätverk i Europa. Mer än 5 000 utländska stridande från Europa har rest till området för att ansluta sig till ISIL eller al-Qaida. Samtidigt har radikala islamistiska terrororganisationer inspirerat enskilda anhängare och smågrupper att utföra attacker i Europa. Attackerna har i huvudsak varit enkla till utförandet, men aktörerna är fortsatt intresserade av mer komplicerade metoder. Under de kommande åren kommer återvändande utländska stridande från konfliktområdet och även radikalisering inom landet och i fängelser att upprätthålla terrorhotet.

Mellanöstern

Långvariga konflikter, politisk instabilitet i regionen och utsiktslöshet utgör grogrund för våldsam extremism. Syrien och Irak har kommit att bli ett kärnområde för radikal islamistisk terrorism.

Kriget i Jemen har pågått i flera år, och i kombination med en svag regim möjliggör detta radikalislamistiska terrororganisationers verksamhet i landet. Verksamheten är främst lokal när det gäller al-Qaida på Arabiska halvön och ISIL i Jemenprovinserna, men båda organisationerna har som mål att attackera både regimer på Arabiska halvön och västerländska intressen.

Afrika

Radikal islamistisk terrorism utgör en stor säkerhetsutmaning för norra Afrika, Sahel och östra Afrika. Det största hotet utgörs av ISIL och al-Qaida samt mindre terrorgrupper som identifierar sig med dessa. Den terroristiska verksamheten har ökat i synnerhet i vissa delar av Sahel där flera omfattande attacker har genomförts. I östra Afrika är den mest framträdande terroristgruppen al-Shabaab, som är en regional förgrening av al-Qaida.

Asien

Al-Qaida och, i mindre utsträckning, ISIL är aktiva i Afghanistan och Pakistan. Grupperna har i sin propaganda medvetet siktat på att öka sin synlighet i Asien. Flera terrororganisationer är aktiva i södra och sydöstra Asien, och en salafist-jihadistisk ideologi är gemensam för största delen av dessa. Sydöstra och centrala Asien har varit bland de viktigaste utgångsområdena för fenomenet med utländska stridande i Syrien och Irak.

SKYDDSPOLISEN I TAL OCH SIFFROR ÅR 2019

PERSONALFÖRDELNING

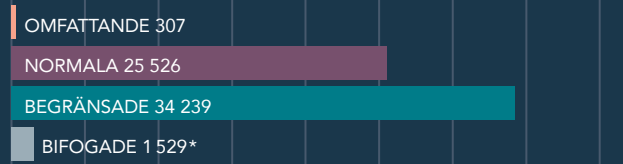
Personal 2019

438 personer
Män 60 %
Kvinnor 40 %
Medelålder 43,1 år

SÄKERHETSUTREDNINGAR

2018

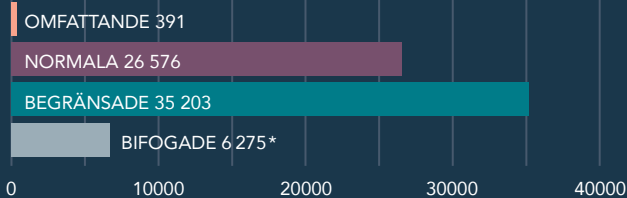
2018

Sammanlagt: 61 601

* Det behövs inte alltid göra en ny utredning ifall en persons arbetsuppgifter ändras.

Om en person redan har en giltig utredning, kan den nya ansökan bifogas till en tidigare gjord utredning.

2019

2019

Sammanlagt: 68 895

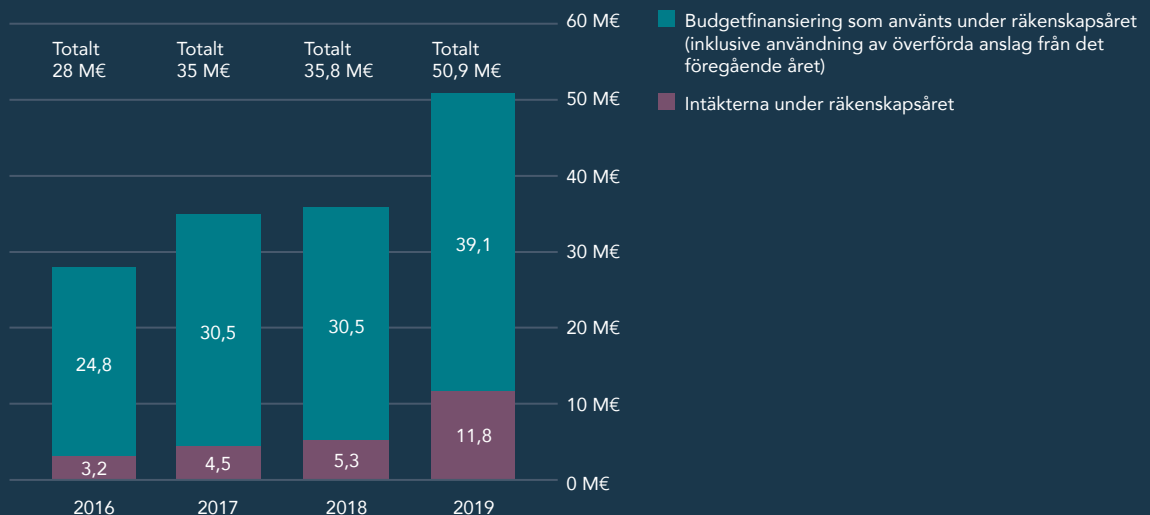
Tilläggsinformation:
www.supo.fi/
turvallisuusselvitykset/
turvallisuusselvitysrekisteri

16

ÅRSBOK 2019

FINANSER

FINANSIERING SOM ANVÄNTS PER RÄKENSKAPSÅR (MILJONER EURO)

SKYDDSPOLISENS GRUNDARBETE

SKYDDSPOLISEN HAR TILL UPPGIFT ATT PRODUCERA UNDERRÄTTELSEINFORMATION TILL STÖD FÖR BESLUTFATTANDET

- Skyddspolisen har till uppgift att producera proaktiv och betydelsefull underrättelseinformation till stöd för beslutsfattandet hos statsledningen och myndighetspartner. Underrättelseverksamhet är ofta det enda sättet att få förhandsuppgifter om nya hot.
- Underrättelseinformation inhämtas genom egen operativ verksamhet, öppna källor samt nationellt och internationellt samarbete. Framsyn spelar en väsentlig roll när underrättelseinformation analyseras.
- I syfte att stöda beslutsfattandet görs utifrån underrättelseinformation rapporter för statsledningen och ministerier när det gäller fenomen som hänför sig till den nationella säkerheten. Därtill utarbetas hotbedömningar för myndigheter, övriga polismyndigheter och ibland även företag som är kritiska för försörjningstryggheten.

SKYDDSPOLISEN BEKÄMPAR TERRORISM

Skyddspolisen

- i Finland bedriver underrättelseverksamhet för att avslöja och förhindra terroristbrott enligt 34a kapitel i strafflagen,
- i Finland bekämpar terroristiska attackplaner mot Finland,
- ansvarar för internationellt underrättelseutbyte med anknytning till terrorismbekämpning,
- fungerar som operativ expertorganisation gällande terrorism,
- skapar och upprätthåller samt sprider kunskap om den nationella lägesbilden angående hotet från terrorism.

SKYDDSPOLISEN FÖRHINDRAR SPIONAGE

Skyddspolisen har till uppgift att bekämpa utländsk underrättelseverksamhet och förebygga därav följande skador. Skyddspolisen

- motverkar främmande makters olagliga personbaserade underrättelseverksamhet och påverkan mot Finland,
- motverkar främmande makters spionage mot Finland i datanät,
- förhindrar spridning, från eller via Finland, av teknologi, utrustning eller know-how som behövs vid tillverkning av massförstörelsevapen,
- upprätthåller lägesbilden och rapporterar om fenomen och förehavanden som kan äventyra Finlands säkerhet.

SKYDDSPOLISEN OCH YTTERLIGHETSRORELSER

- Skyddspolisen har till uppgift att bevaka karaktären hos ytterlighetsrörelsernas verksamhet och bedöma huruvida den utgör ett hot mot den nationella säkerheten.
- Bedömningen av säkerhetshot mot den allmänna säkerheten och ordningen ankommer på lokalpolisen.

SKYDDSPOLISEN GÖR SÄKERHETSUTREDNINGAR

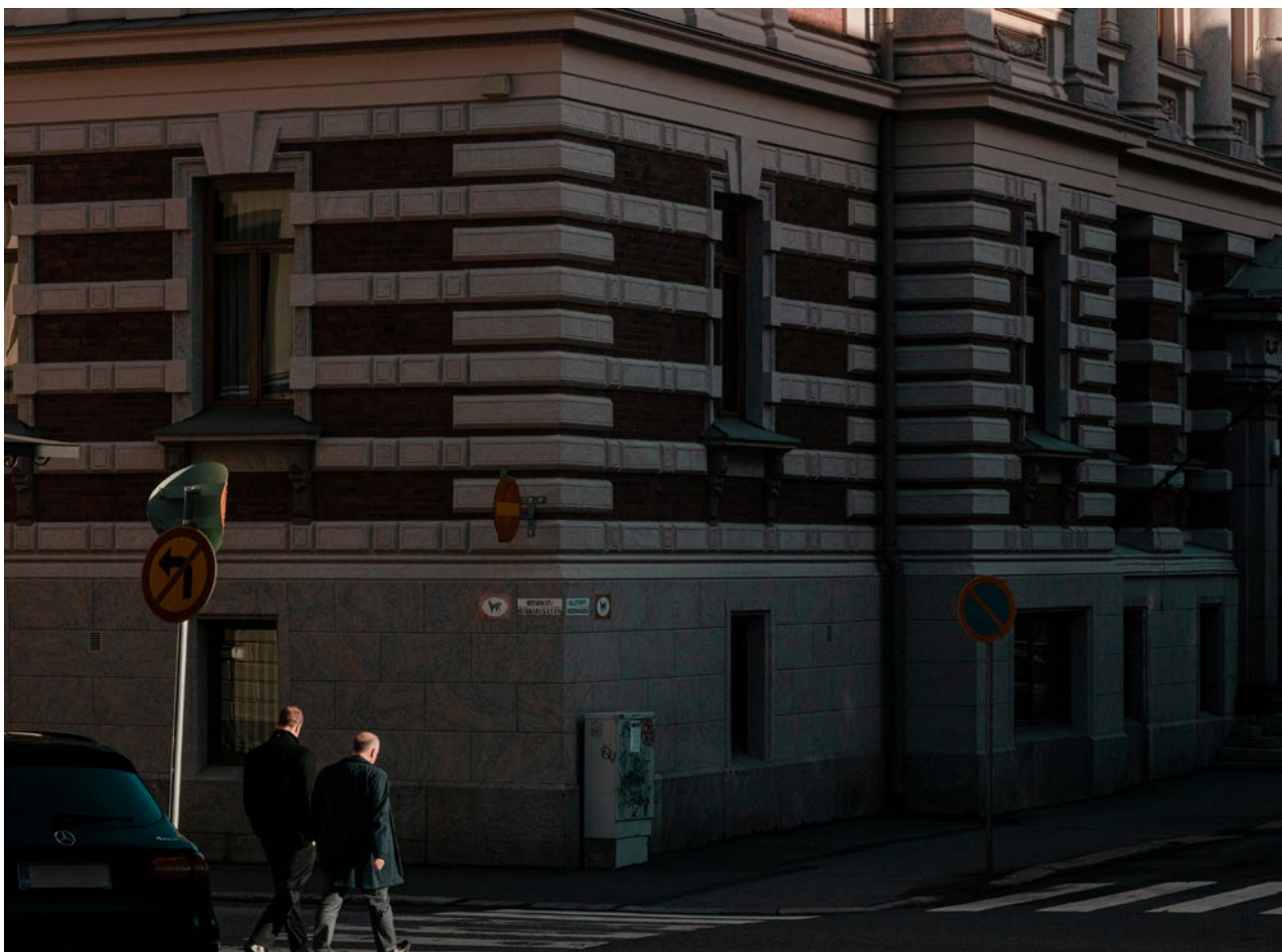
- Skyddspolisen gör alla finländska säkerhetsutredningar med undantag av säkerhetsutredningarna för försvarsförvaltningen.
- Syftet med säkerhetsutredningsförfarandet är att förebygga verksamhet som kan äventyra den nationella säkerheten eller enskilda ekonomiska intressen av synnerligen stor betydelse.
- Skyddspolisen gör även säkerhetsutredningar av företag och ger utlåtanden bland annat över ansökningar om medborgarskap och uppehållstillstånd.

EKONOMISKA FRÅGOR ALLT VIKTIGARE OCKSÅ INOM SKYDDSPOLISENS ANSVARSOMRÅDE

Det inbördes beroendet stater emellan samt stormaktspolitikerna är exempel på frågor som Finland måste beakta när det gäller ekonomisk säkerhet. Allt oftare är de också frågor som berör den nationella säkerheten.

18

ÅRSBOK 2019

Globaliseringen innebär att det ekonomiska inflytandet hos en stat är allt starkare kopplat till dess politiska inflytande. Det starka inbördes beroendeförhållandet knyter stater till den ekonomiska och monetära politik som både enskilda länder och internationella organisationer formar. Finland är en exportdriven ekonomi och har därför i det stora hela mest haft nytta av globaliseringen, som ändå inte är riskfri. Vissa av riskerna har tydliga kopplingar till den nationella säkerheten. Öppna och exportberoende ekonomier som Finland är särskilt känsliga för förändringar i den globala ekonomin.

En annan stat kan idka direkt ekonomisk påverkan mot Finland, men också rikta olaglig underrättelseinhämtning eller påverkansverksamhet mot Finland med företagsköp eller andra investeringar som förevändning. I synnerhet i fråga om odemokratiska stater är det ofta svårt att skilja åt privata och statliga projekt.

Information om produktutveckling, kritisk infrastruktur och informations-system är intressanta mål för illegal underrättelseverksamhet

Utöver traditionella underrättelsemål, såsom politiska beslutsprocesser, kan statsledd illegal underrättelse gälla exempelvis finländsk högteknologisk kompetens eller produkter underställda exportkontroll. Också den ekonomiska sektorn utsätts för illegal underrättelseinhämtning. Stater med aktiv spionageverksamhet är ofta strategiskt inriktade på att skaffa information om produktutveckling på områden där även Finland har hög kompetens. Den tekniska utvecklingen har inneburit att det blivit allt svårare att exakt ange vad som är exportkontrollerade produkter, såsom exempelvis produkter med dubbla användningsområden (PDA-produkter).

Den kritiska infrastrukturen i Finland är i allt större omfattning privatägd. Företag kan visserligen producera tjänster effektivt, men måste samtidigt anpassa systemskyddet efter inkomstflödet. Dessutom kan privatägd infrastruktur lättare bli uppköpt av utländska aktörer. En investering kan exempelvis gälla en sådan del av vår kritiska infrastruktur där försäljning till en utländsk köpare kan leda till en risk för den nationella säkerheten.

Kompetensbaserad information hör till de viktigaste produktionsfaktorerna i Finland, och denna information finns allt oftare i informationssystem. Systemen är – och måste vara – kopplade till nätet. Även om spionage fortfarande också bedrivs med traditionella metoder har metodarsenalen vuxit i och med internet. Verksamhet som sker via nätet ökar risken för statligt och icke-statligt sabotage mot kritiska system utan att den som saboterar behöver beträda finländskt territorium. När de samhällskritiska funktionerna allt mer finns ute på nätet ökar också risken för att systemen utsätts för illegal underrättelseinhämtning.

Digitaliseringen av ekonomin skapade således inte bara en faktiskt global marknad, utan den förändrade också hotbilderna för den nationella säkerheten på ett oåterkalleligt sätt genom att öka mångfalden av hot. Ett nytt fenomen som kan observeras är exempelvis attackerna mot kedjor av underleverantörer och tjänsteproducenter. Attackerna kan ge möjligheter att komma åt det egentliga underrättelsemålets system.

Skyddspolisen inhämtar information om hot mot ekonomin i ett så tidigt skede som möjligt

Skyddspolisen förebygger och bekämpar hot mot vår nationella säkerhet på många olika sätt. Syftet är framför allt att på förhand avvärja hot.

Skyddspolisen inhämtar upplysningar om finansiella fenomen och aktörer som hotar Finland samt om aktörernas målsättningar och metoder redan innan hotet konkretiseras. Sådana upplysningar får Skyddspolisen dels genom egen operativ informationsinhämtning, dels av inhemska och utländska partner och från öppna källor. Därför måste Skyddspolisen ha goda kontakter såväl inom den statliga sektorn som till exempel på kommunal nivå, med högskolor och med privata företag.

Upplysningarna analyseras av Skyddspolisen och de blir därigenom underrättelseinformation till stöd för beslutsprocesser. Skyddspolisen tar fram denna proaktiva och relevanta underrättelseinformation för sina samarbetspartner i form av olika skriftliga produkter och möten med berörda intressentgrupper. Den ekonomiska säkerheten berör allt fler finländska aktörer som Skyddspolisen betjänar.

VARFÖR INTRESSERAR ARKTIS STORMAKTERNA?

Den arktiska dimensionen är en möjlighet och resurs för Finland, men förändringar i Arktis har också regionala och nationella säkerhetskONSEKVENSER. Stormakterna är intresserade av regionen men också av Finlands kompetens i arktiska frågor.

Svalnande relationer mellan västvärlden och Ryssland, i synnerhet efter 2014, och Kinas uppgång har format den internationella säkerhetsmiljön i Arktis. Det ekonomiska intresset gentemot området har vuxit kraftigt och den geopolitiska konkurrensen har ökat.

Klimatförändringen har lett till att istäcket minskat, och därmed blir det möjligt att öka sjöfarten på Norra ishavet och att effektivare utnyttja Nordostpassagen för transporter mellan Europa och Asien. Dessutom öppnar sig nya landområden för geologiska utforskningar och på så sätt för prospektering av mineral- och kolväteresurser.

Samarbete och konkurrens

Staterna inom den arktiska regionen måste samarbeta för att kunna möta de globala utmaningarna, men samtidigt krockar stormakternas intressen norr om polcirkeln. För Ryssland är Arktis ett verktyg för att bygga upp landets stormaktsstatus med ekonomiska och militära metoder. Regionen utgör också ett väsentligt inslag i landets identitet och utrikespolitiska dimension. Ryssland har åter förstärkt sin militära närvaro och stödjande infrastruktur i norr. Dessa krympte när Sovjetunionen upplöstes.

Rysslands förklaring till sin militära närvaro är hotet från militäralliansen Natos och särskilt Förenta staternas flotta. Ryssland har uttryckt sin oro i synnerhet för Förenta staternas militära aktivitet i närheten av Barents hav och för utvecklingen av missilförsvaret i Alaska. Spänningarna förväntas öka i Arktis även om man uteslutit militära frågor från verksamheten inom Arktiska rådet, det viktigaste forumet för mellanstatligt samarbete i regionen.

Samtidigt som intresset för Arktis ökar och Nordostpassagen får allt större betydelse för energitransporterna visar också länder utanför regionen, såsom Kina, ett allt större intresse för Arktis. De försöker också spela en allt större roll i regionen.

Ryssland och Kina samarbetar kring energiprojekt i Sibirien, och Ryssland förväntar sig att Kina ska utgöra en alternativ investeringskälla för landet som motvikt till de sanktioner som västländerna infört. Kina är ett förmöget land med politisk makt, och i kombination med Rysslands ökande beroende av den kinesiska marknaden ger det Kina inflytande över ländernas bilaterala relationer. Samtidigt ska man inte överdriva djupet i partnerskapet mellan Kina och Ryssland, även om länderna gärna framstår som strategiska partner. De kinesiska investeringarna i Ryssland är fortsatt blygsamma och Rysslands handelsbalans med Kina är negativ. Men Ryssland aktar sig för att i det offentliga uttala sig om den utmaning och till och med det potentiella hot som Kina utgör för ryska intressen.

Kina offentliggjorde sin arktiska strategi 2018. Landet eftertraktar i synnerhet arktiska naturresurser och även sådana fördelar som en farled och fungerande logistik kan medföra, inklusive hamnar. Dessutom behöver Kina närvaro på nordliga breddgrader bland annat för att kunna inrätta stationer för mottagning av satellitdata. Med hjälp av stationerna kan landet sedan stödja sina sjötransporter och undersöka väder- och isförhållandena längs Nordostpassagen. Den kinesiska flottans aktivitet i Arktis har redan nu ökat, men bristen på kapacitet har inneburit att detta har skett främst på andra ställen än Norra ishavet.

Finlands arktiska spetskompetens intresserar stormakterna

Som medlem av Arktiska rådet och aktiv expert på nordliga förhållanden är Finland intressant för de arktiska stormakterna. Know-how om arktiska förhållanden är viktig för Ryssland, som också är intresserat av Finlands politiska linjeval inom det arktiska samarbetet.

Projektet för en sjökabel för datakommunikation mellan Europa och Asien via Nordostpassagen är ett exempel på arktisk affärsverksamhet där det internationella affärslivets och staternas intressen möts. Kina är å sin sida aktivt i norra Finland till exempel inom projekt som gäller satellitstationer och andra teknikbaserade projekt. Bakom projekten ligger Kinas ökade intresse för Arktis, och de kan ses som en del av Kinas växande stormaktsroll, som medför nya möjligheter men som också allt mer står i strid med västländernas intressen.

Arktis är också föremål för underrättelsetjänsternas intresse, vilket Skyddspolisen beaktat i sin verksamhet. Utländska underrättelsetjänster har varit intresserade av Finlands agerande som ordförande för Arktiska rådet, och dessutom har främmande makter länge gett akt på Finland i fråga om den arktiska dimensionen. Utländska underrättelsetjänster hyser också intresse för seminarier och konferenser i norra Finland med ett arktiskt tema och för planerade infrastrukturprojekt i norr.

Lokalkännedom till stöd för nationella beslut

Hot mot den nationella säkerheten bekämpas inom hela riket, och Skyddspolisen är operativ säkerhetsmyndighet i hela landet. Skyddspolisen har åtta regionala byråer ut- anför huvudstadsregionen, nämligen i Åbo, Vasa, Tammerfors, Villmanstrand, Joensuu, Kuopio, Uleåborg och Rovaniemi. I de regionala byråernas verksamhet väger lokalkännedom tungt, liksom även samarbetet med intressentgrupper, dvs. företag och andra organisationer samt myndigheter. Byråernas verksamhet genererar operativ information också till stöd för nationella beslutsprocesser.

Den arktiska verksamhetsmiljön märks i synnerhet i norra Finland, där Skyddspolisens Uleåborgs- och Rovaniemi- byråer bidrar till lägesbilden av säkerhetsfrågor relaterade till arktiska aspekter.

CYBERSPIONAGE ÄR SYSTEMATISKT OCH SVÅRT ATT UPPTÄCKA

När det internationella politiska läget skärps kan det bidra till att öka det statliga spionaget, eftersom behovet av information ökar samtidigt som det blir svårare att få information på laglig väg. Skyddspolisens kontraspionage syftar till att upptäcka och avvärja spioneri mot Finland i den reella världen och i cybermiljö.

Spionage är planmässigt

Spionage är ett sätt att inhämta information som annars inte finns att tillgå och som den spionerande staten skadligt kan påverka målstaten med.

En spionoperation kan genomföras i form av personbaserad underrättelseinhämtning eller tekniskt cyberspionage eller som en kombination av dessa två. Rätt många stater har teknisk förmåga att genomföra cyberspionageoperationer, men viljan är mer avgörande än den tekniska förmågan. En spionoperation inleds inte av misstag, utan på uppdrag av någon.

De länder som bedriver statligt cyberspionage kan exempelvis skaffa konfidentiell information genom att göra intrång i ett informationssystem via en teknisk sårbarhet i systemet. Ett sådant land kan också idka påtryckningar på en sådan leverantör av maskin- eller programvara som landet har inflytande över för att förmå leverantören skaffa sig data från en utländsk kund.

Cyberspionage kan avvärjas genom riskhantering

Det krävs åtgärder av mycket olika slag för att skydda den egna organisationen mot tekniskt intrång eller maskinvaru- och programtillverkarens intressekonflikter.

Den som vill skydda sig mot att it-sårbarheter utnyttjas måste kontinuerligt arbeta med informationssäkerhet på ett disciplinerat sätt och ha en realistisk arkitektur för informationssäkerhet.

Riskhanteringen i fråga om maskinvaru- och programtillverkare i stater som aktivt spionerar på Finland ska däremot åtgärdas redan i upphandlingsfasen. Det är osannolikt med sådana bakdörrar i maskinvaran som det skulle gå att finna med hjälp av tekniskt informations-säkerhetsarbete, eftersom stater som bedriver spionage inte behöver sådana. De kan i sina spionoperationer utnyttja framdörren: underhållskontakter och programuppdateringar.

Cyberspionage är en planerad operation för att inhämta information och det krävs resurser för att genomföra en sådan. Stater som vill spionera blir tvungna att göra en avvägning mellan nyttan och kostnaderna för operationen. En organisation som skyddar sina egna och kundernas uppgifter kan göra relativt mycket för att det ska bli dyrt för den som gör intrång.

Att avvärja tekniska intrång

- heltäckande systemlogg och logg för nätverksenheter
- stark autentisering
- virtualisering av program som accepterar externa data
- indelning av intranätet i säkerhetszoner

Att hantera intressekonflikter

Är maskinvarutillverkaren bunden av en strängare skyldighet gentemot statsapparaten i ursprungslandet än i fråga om sina kunder eller lagstiftningen i Finland och EU?

Det behövs noggrant tekniskt underhåll och en heltäckande hantering av logguppgifter för att skydda sig

I cyberspionageoperationer försöker aktören utnyttja de rutter som redan är öppna för intrång. Det går att smyga in skadlig kod i e-postmeddelanden och på webbplatser.

De som genomför sådana operationer kan som bilaga till ett e-postmeddelande foga dokument eller länkar till externa webbplatser som förefaller vara vederhäftiga. Vid en spionoperation används inte länkar som användaren har medel att identifiera som opålitliga. I stället ser aktören till att den som tar emot meddelandet har anledning att öppna bilagan eller klicka på länken.

Dokumentläsare och webbläsare innehåller dolda tekniska sårbarheter som gör det möjligt för en extra kod att fungera i den maskinvara där dokumentet eller länken öppnas. Aktören får då ett första fotfäste i intranätet. Sedan beror det på nätarkitekturen hur långt hotaktören kan tränga in.

Den som vill avvärja sådana hot måste vara realistisk i sin systemplanering. Användare öppnar bilagor och klickar på länkar – det är deras uppgift. Inom arkitekturen för informations säkerhet bör maskinvara där en extern skadlig kod kan fungera därför inte behandlas som säker maskinvara som hör till intranätet. Det tekniska underhållet av systemet är också av central betydelse både när det gäller att upptäcka spionage och när det gäller att bekämpa det. Det går inte att nog understryka vikten av kompletta logguppgifter. Cyberspionage upptäcks – om det upptäcks – med en kombination av logguppgifter och kompetent underhåll.

Allt eftersom organisationer börjat lägga ut sina IKT-funktioner har också stater som bedriver statligt spionage börjat uppmärksamma underleverantörskedjorna i anslutning till detta. En konsekvens av detta är ett strukturellt skuggområde som gör det svårt att uppdaga statligt spioneri. Även om leverantören av IKT-tjänster har en fullgod underhållsprocess kan leverantören inte förväntas känna till vilka av kundens uppgifter som är intressanta för stater som bedriver spionage. Den organisation som är föremål för spionage ser å sin sida inte de tekniska logguppgifter som skulle göra det möjligt att upptäcka spioneriet.

SÄKERHETSUTREDNINGARNA ALLT VIKTIGARE VID NYCKELREKRYTERINGAR

Säkerhetsutredningarna har numera en etablerad funktion i lyckade rekryteringsprocesser när det gäller att finna rätt person till en plats av betydelse för den nationella säkerheten eller för ytterst viktiga enskilda ekonomiska intressen.

En säkerhetsutredning är ett effektivt sätt att försöka förebygga allvarliga insiderhot i en organisation. Skyddspolisen ser det som viktigt att det i största möjliga utsträckning görs säkerhetsutredningar av de personer som väljs till uppgifter av betydelse för den nationella säkerheten.

Enligt gällande lag kan en säkerhetsutredning gälla i upp till fem år, och under den tiden sker automatisk kontroll över personens oförvitlighet. På detta sätt är säkerhetsutredningar en viktig del av den kontinuerliga riskhanteringen i en organisation. En regelbundet förnyad säkerhetsutredning medger systematisk hantering av rättigheterna att använda säkerhetsklassificerad information.

Skyddspolisen vill svara mot förändringar i verksamhetsmiljön och har därför siktat på att antalet normala säkerhetsutredningar ska öka i förhållande till de begränsade utredningarna. Samtidigt har de normala och omfattande säkerhetsutredningarna blivit mer heltäckande.

Under 2019 blev utredning av utländska bindningar en etablerad del av alla omfattande säkerhetsutredningar och även vissa normala säkerhetsutredningar. Vid utredning av en persons utländska bindningar analyseras det huruvida bindningarna kan medföra att personen i sina arbetsuppgifter utsätts för risk att bli utnyttjad eller utsatt för påtryckningar, mutförsök eller annan osaklig påverkan från främmande staters säkerhets- och underrättelsetjänster.

Underrättelseinformation kommer allt oftare fram i säkerhetsutredningar

De normala och omfattande säkerhetsutredningarna inbegriper en kontroll av om Skyddspolisen eller huvudstaben har underrättelseinformation

om den berörda personen eller om polisen har kriminalunderrättelseinformation om densamme. År 2019 kom sådan information fram i säkerhetsutredningar dubbelt så ofta som 2018, som också var ett rekordår för den typen av information.

Detta återspeglar hur verksamhetsmiljön förändrats. Trots att det inte skedde någon nämnvärd förändring i antalet målpersoner för terrorbekämpning 2019, är dessa personers terrorstödande verksamhet av allt alvarligare karaktär. Dessutom bedriver främmande stater aktivt underrättelseverksamhet i Finland.

Största delen av kunderna ansöker om utredning elektroniskt

Skyddspolisen har utvecklat registret över säkerhetsutredningar i syfte att maximalt underlätta arbetet för både kunderna och myndigheterna. Ett exempel på detta är e-tjänsten, som största delen av kunderna redan nu använder. Tack vare e-tjänsten går det snabbare att ansöka om utredningar och Skyddspolisen kan göra utredningsförfarandet mer funktionssäkert och öka dess integritet.

Skyddspolisen har som mål att automatisera olika registerkontroller i så stor utsträckning som möjligt 2020. På det sättet skulle resurserna bättre kunna allokeras till att förbättra kvalitet och genomslag på utredningarna – precis som förändringarna i verksamhetsmiljön kräver.

År 2019 låg handläggningstiden för säkerhetsutredningar huvudsakligen i linje med servicelöftet till kunderna, dvs. 25 vardagar. När handläggningen digitaliseras ökar möjligheterna att göra allt bättre säkerhetsutredningar och inom den tid som servicelöftet anger.

FINLÄNDARNA HAR
FORTFARANDE FÖRTROENDE
FÖR SKYDDSPOLISEN

26

ÅRSBOK 2019

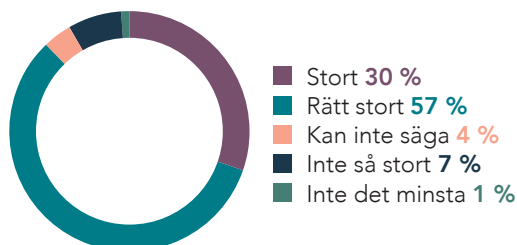
Skyddspolisen låter årligen utföra en enkät som gäller medborgarnas uppfattning om Skyddspolisen och dess verksamhet. Den senaste enkäten genomfördes den 18–29 november 2019 och omfattade ett urval av den minst 18-åriga befolkningen i Finland utanför Åland.

En majoritet (**87 %**) av finländarna säger sig ha stort eller rätt stort förtroende för Skyddspolisen. Nästan en tredjedel (**30 %**) har stort förtroende för Skyddspolisen, medan mer än hälften (**57 %**) har rätt stort förtroende för organisationen.

Förtroendet för Skyddspolisen ligger på ungefär samma nivå som för ett år sedan. Bara åtta procent av dem som svarade på enkäten sade sig inte ha något förtroende för Skyddspolisen.

27

Medborgarnas förtroende för Skyddspolisen

Det totala antalet intervjuer var 1 002.
Felmarginalen är +/- 3 procentenheter.

SKYDDSPOLISEN

Bangatan 12, 00120 Helsingfors, Finland // +358 295 480 131 // www.supo.fi